

Viite

UTP 28 / 2013vp

Asia

Suomen kansallisen toimintaohjelman 2012-2016 toimeenpano; raportti eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle

Asiasanat YK TURVALLISUUSNEUVOSTO, NAISEN ASEMA, NAISET KONFLIKTEISSA, NAISTEN OIKEUDET

Hoitaa POL-50

Hoitaa UE

Koordinoi

Tiedoksi

ALI-01; ALI-10; ASA-10; AVS-KEO; AVS-POL; EKMI-00; EUR-02; KEMI-00; KEO-20; KEO-40; KEO-60; KEO-70; OIK-10; OIK-40; PLM/PO; POL-01; POL-02; POL-10; POL-20; POL-30; POL-40; POL-51; STU-00; UMI-00; VKO-40
ALG; AST; ATE; BER; BRA; BUE; BUK; DAR; ENE; EUE; GEN; ITÄ-22; JAK; KAB; KOB; LON; MAD; MGU; MOS; NAE; NDE; PAR; PEK; RAM; RIA; SNT; TOK; TUN; UNE; WAS; WIE; YKE
EUAVS; OKM; OM; PE; PE/YHTEYSUPSEERI; PLM; PLM/MTS; PMI; SM; STM; STM/KVT; STM/TAS; STM/TASY; TPK; VM; VNK; YM

Laatija jakanut

Ohessa lähetetään eduskunnalle perustuslain 97 §:n mukaisesti selvitys (UTP-kirjelmä) Suomen kansallisen YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus päätöslauselman (1325/2000) kansallisen toimintaohjelman (20122016) toimeenpanosta.

Suomen kansallinen toimintaohjelma hyväksyttiin kesäkuussa 2012 ja oheinen raportti on laadittu perustuen ohjelmassa mainittujen vastuutahojen raportointiin sekä ulkoasiainministeriön johtaman seurantar ryhmän työskentelyyn. Toimintaohjelman seuranta ja raportointia koskevassa kohdassa mainitaan, että ulkoasiainministeriö laatii toimintaohjelman täytäntöönpanosta vuosittain raportin eduskunnalle (ulkoasiainvaliokunta).

Linkki Suomen kansalliseen toimintaohjelmaan:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentId=250805&nodeId=15145&contentlan=1&culture=fi-FI>

LIITTEET

Raportti toimintaohjelman toimeenpanosta

RAPORTTI EDUSKUNNALLE SUOMEN 1325 TOIMINTAOHJELMAN TOIMEENPANOSTA

1. Suomen kansallinen toimintaohjelma päätöslauselman 1325 (2000) 'Naiset, rauha ja turvallisuus' toimeenpanemiseksi

Suomi julkaisi vuonna 2008 ensimmäisen kansallisen toimintaohjelmansa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanemiseksi. Se kattoi vuodet 2008–2011. Se on ollut merkittävä työväline lisättäessä kiinnostusta naisten asemaan ja osallistumiseen rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Päätöslauselman toimeenpanon tehostamiseksi Suomi on laatinut uuden tavoitteellisen toimintaohjelman vuosille 2012–2016 pyrkien ottamaan huomioon edelliseen toimintaohjelmaan saadut parannusehdotukset sekä kansainvälisen kehityksen. Suomella on YK:n ja sen jäsenmaiden keskuudessa näkyvä tasa-arvokysymysten edelläkävijän ja asiantuntijan rooli, ja lisääntyvää kysyntää yhteistyökumppaniksi. Vuoden 2011 hallitusohjelmassa Suomi painottaa myös naisten osallistumista kriinhallintaan ja rauhanrakennukseen. Suomi pyrkii edistämään vahvasti YK:n päätöslauselman 1325 mukaisesti naisten ja tyttöjen asemaa aseellisissa konflikteissa ja selkkauksissa. Uudella toimintaohjelmalla pyritään vahvistamaan Suomen osaamista ja asemaa 1325-kysymyksissä vuosina 2012–2016. Tavoitteena on, että Suomi kykenee naiset, rauha ja turvallisuus -kysymyksissä tarjoamaan erityistä lisäarvoa ja myös siten hoitamaan omaa osuuttaan globaalista vastuusta. Suomi edistää kansainvälistä normatiivista ja poliittista viitekehystä päätöslauselman 1325 toimeenpanemiseksi. Huomiota kiinnitetään päätöslauselman 1325 ja sitä seuranneiden kuuden muun tätä aihepiiriä koskevan päätöslauselman kokonaisvaltaiseen toimeenpanoon kiinnittäen huomiota sekä ennaltaehkäisyyn, osallistumiseen että suojeluun.

Kesällä 2013 hyväksytyssä Suomen ulkoasiainhallinnon YK-strategiassa Naiset, rauha ja turvallisuus –pätöslauselman toimeenpano on yksi strategian sisältämistä kärkiteemoista sisältyen sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen. Strategian mukaisesti Suomi 1325-pätöslauselman mukaisesti korostaa, ettei naisia ja lapsia tule nähdä pelkästään konfliktien uhreina vaan aktiivisina toimijoina, joiden osallistuminen rauhanneuvotteluihin, rauhanrakennukseen ja konfliktien ehkäisyyn on edellytys kestäväälle rauhalle. Suomi näkee päätöslauselman 1325 ja sitä seuranneet kuusi muuta päätöslauselmaa kokonaisuutena, joiden kokonaisvaltaista toimeenpanoa tulee edistää tasapainoisesti. Suomen lisäarvo on nimenomaan naisten aktiivisen roolin edistämisessä ja 1325-agendan kokonaisvaltaisen suunnittelun, toimeenpanon ja seurannan painottamisessa. Samalla Suomi myös korostaa sitä, että seksuaaliseen väkivaltaan konflikteissa on puututtava entistä tehokkaammin. Naiset, rauha ja turvallisuus – päätöslauselman toimeenpano on keskeinen osa rauhan ja turvallisuuden vahvistamista. Samalla se on myös ihmisoikeusasia.

Voimassa olevan toimintaohjelman seuranta ja raportointia koskevassa osassa mm. todetaan, että toimintaohjelmassa määriteltyjen vastuutahojen raportointiin ja seurantaryhmän työskentelyyn pohjautuen ulkoasiainministeriö laatii toimintaohjelman täytäntöönpanosta vuosittain raportin eduskunnalle (ulkoasiainvaliokunta). Toimintaohjelman puolivälissä ja lopussa laaditaan laajemmat arviointiraportit.

Oheinen on toimintaohjelman (2012–2016) seuranta koskeva ensimmäinen raportti eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle.

2. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus”

2.1. Päätöslauselma 1325

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” hyväksyttiin 31. lokakuuta 2000 ja sen kautta naiskysymykset nousivat ensimmäistä kertaa turvallisuusneuvoston asialistalle. YK:n peruskirjan periaatteisiin ja tavoitteisiin tukeutuen päätöslauselman päätavoitteina on vahvistaa naisten roolia ja päätösvaltaa konfliktien ehkäisyssä, ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa sekä lisätä merkittävästi naisten ja tyttöjen suojelua ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä heidän turvallisuuttaan ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Päätöslauselma 1325 on edistyksellinen korostaen, ettei naisia ja tyttöjä tule nähdä pelkästään uhreina vaan aktiivisina toimijoina, joiden osallistuminen rauhanneuvotteluihin, rauhanrakentamiseen ja konfliktien ehkäisyyn on edellytys kestäväälle rauhalle. Naisten asemaa ja oikeuksia on pyritty vahvistamaan lähtien kaikkinaisesta naisten syrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta (CEDAW, 1979). Se on tärkeä YK:n vuosituhattavoite, kuten myös yksi Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman sekä Kairon väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman päätavoitteista.

Päätöslauselman 1325:n lisäksi YK:n ”naiset, rauha ja turvallisuus” -viitekehykseen kuuluu useita muita täydentäviä turvallisuusneuvoston päätöslauselmia. Tässä raportissa viitataan jatkossa kaikkiin näihin päätöslauselmiin puhuttaessa päätöslauselmasta 1325. Päätöslauselman 1325 lisäksi YK:n ”naiset, rauha ja turvallisuus” -viitekehykseen kuuluu kuusi muuta turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa. Päätöslauselma 1820 (2008) käsittelee konflikteissa siviileihin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä; päätöslauselma 1888 (2009) keskittyy seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseen konflikteissa ja perusti YK:n pääsihteerin erityisedustajan viran johtamaan seksuaalisen väkivallan vastaista työtä; päätöslauselma 1889 (2009) korostaa naisten osallistumista rauhanprosesseihin ja kehottaa pääsihteerää esittelemään globaalit indikaattorit; päätöslauselma 1960 (2010) sisältää väkivallan ehkäisemiseen liittyvän monitorointi-, raportointi- ja analyysimekanismin; päätöslauselma 2106 (2013) koskee naisiin, lapsiin ja miehiin kohdistuvaa väkivaltaa konflikteissa ja sen rankaisemattomuuden lopettamista. Lokakuussa 2013 hyväksytty päätöslauselma 2122 on neuvoston ensimmäinen kokonaisvaltainen päätöslauselma sitten päätöslauselman 1325. Se vahvistaa naiset, rauha ja turvallisuus -agendan toimeenpanoa ja seurantaa neuvoston työssä ja painottaa naisten johtajuutta ja osallistumista rauhanprosesseihin. Päätöslauselmassa tunnustetaan aiempaa vahvemmin naisten ja tyttöjen asema keskeisenä kysymyksenä kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Päätöslauselmassa päätetään myös vuonna 2015 järjestettävästä korkean tason istunnosta ja sitä varten tehtävästä päätöslauselman 1325 toimeenpanoa koskevasta tutkimuksesta. Suomi kanssasuositti kumpaakin neuvoston kuluvana vuonna hyväksymää päätöslauselmaa.

Päätöslauselma 1325:n toimeenpano on sekä YK:n että kansallisten hallitusten vastuulla. Myös useat kansainväliset järjestöt mm. EU, Nato, Etyj, huomioivat päätöslauselmat omassa toiminnassaan. Päätöslauselmassa mainitaan erikseen kansallinen toimeenpano. Vuonna 2004 turvallisuusneuvosto kiinnitti huomiota päätöslauselma 1325:n hitaaseen toimeenpanoon ja kehotti jäsenmaita toimeenpanemaan päätöslauselmaa kansallisten toimintasuunnitelmien tai muiden kansallisten strategioiden kautta. Maailman maista 43 on laatinut oman kansallisen toimintasuunnitelmansa. EU-maista 17:llä on oma toimintasuunnitelma, vain muutamilla Suomen lisäksi on menossa jo toisen vaiheen suunnitelma. Suomi on yksi harvoista maista, joissa on nimitetty suurlähettilästason henkilö vastaamaan päätöslauselman 1325 seurannasta.

Suomi oli ensimmäisten maiden joukossa laatiessaan oman 1325 -toimintaohjelmansa vuonna 2008. Naisten aseman ja oikeuksien edistäminen kuuluvat Suomen ulkopoliittikan prioriteetteihin ja Suomen kansainvälinen profiili 1325-asioiden ympärillä on viime vuosina ollut nousussa. Tämä edellyttää, että Suomen olisi yhä enenevässä määrin kyettävä lunastamaan jotain konkreettista yleisten poliittisten lupauksen lisäksi.

Uusi toimintaohjelma vuosille 2012–2016 hyväksyttiin kesäkuussa 2012 ja siinä otetaan huomioon kansainvälinen kehitys sekä vahvistetaan tavoitteiden seurantaa indikaattorien avulla. Toimintaohjelma on tavoitteiltaan vaativa ja se vastaa Suomen korkeaa profiilia. Ratkaisevaa onkin ohjelman toi-

meenpano. Ohjelman toteutumista ja tavoitteiden toimeenpanoa seurataan UM:n johtamassa seurantaryhmässä, joka koostuu ministeriöiden, kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten edustajista. Vastuutahtojen raportointiin (OKM, OM, PLM, PV, SM, STM ja UM sekä Sisäasiainministeriön alainen Kriisinhallintakeskus CMC).

2.2. Arvio päätöslauselman kansainvälisestä toimeenpanosta

Viime vuosina päätöslauselma **1325:n toimeenpanossa** ei ole turvallisuusneuvostossa edistytty toivotulla tavalla ja monesti jo saavutetuista asioista joudutaan taistelemaan niiden säilyttämiseksi. Eräät maat mm. Venäjä, Kiina, Pakistan pyrkivät turvallisuusneuvostossa rajoittamaan viittauksia päätöslauselmaan ja rajoittamaan naiset, rauha ja turvallisuus – päätöslauselmat koskemaan vain aseellisia konflikteja ja konfliktien jälkeisiä tilanteita. Suomen näkökulmasta 1325 on keskeinen myös konfliktien ennaltaehkäisyn näkökulmasta, vaikka osa valtioista liittyykin ennaltaehkäisyyn poliittisesti sensitiivisiä, valtiosuvereniteettiin liittyviä kysymyksiä. Turvallisuusneuvostolla on ollut myös vaikeuksia päästä yhteisymmärrykseen mm. naisten osallistumisesta vaaliprosesseihin, viittauksista ihmisoikeuspuolustajiin tai naisjohtajien käsitteestä. Neuvottelut päätöslauselmasta 2106 kesäkuussa 2013 ovat esimerkki pari viikkoa kestäneistä vaikeista neuvotteluista, joissa eräät maat vaativat valtiollisen suvereniteetin kunnioittamista. Neuvottelut päätöslauselmasta 2122 puolestaan korostivat turvallisuusneuvoston mandaatissa pysyttämistä ja päätöslauselman keskittämistä vain konfliktialueisiin. Yleisesti ottaen eräät maat vastustavat kaikkien temaattisten aiheiden käsittelyä turvallisuusneuvostossa, koska katsovat niiden menevän turvallisuusneuvoston mandaatin ulkopuolelle.

YK:n pääsihteerin viimeisimmässä ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -raportissa (S/2013/525) todetaan, että edistystä päätöslauselman toimeenpanossa on tapahtunut, mutta valitettavan hitaasti, ja joissain kysymyksissä, kuten naisten osuudessa YK:n korkean tason tehtävissä, naisten osallistumisessa rauhanneuvotteluihin ja YK:n kyvyssä ennaltaehkäistä vakavia ihmisoikeusloukkauksia mukaan lukien seksuaalista väkivaltaa varhaisvaroitusjärjestelmien avulla, edistystä ei ole tapahtunut juuri lainkaan. Edistystä on puolestaan tapahtunut teknisten resurssien kuten koulutuksen ja asiantuntemuksen tarjonnan kasvun osalta. Pääsihteeri toteaaakin, että päätöslauselma jää suurelta osin toteutumatta, mikäli tahtia ei kiristetä. YK:n pääsihteerillä itsellään on mahdollisuus osoittaa johtajuutta naisten osallistamisessa esimerkiksi nimittämällä naisia korkean tason tehtäviin. Viime aikoina tilanne onkin jonkin verran parantunut.

Kansallisten 1325 toimintasuunnitelmien määrä on kasvanut tasaisesti mutta melko hitaasti koko ajan, mutta silti YK:n 193 jäsenmaasta vain 43 maalla on oma toimintasuunnitelmansa. Lisäksi on joitakin alueellisia suunnitelmia. Euroopan Unionin maista hieman yli puolella (17) on kansallinen 1325-toimintasuunnitelma. Maiden kyvyssä toimeenpanna, monitoroida ja rahoittaa toimintasuunnitelmia on myös huomattavia eroavaisuuksia. Päätöslauselma 1889 (2009) kehotti jäsenmaita lisäämään indikaattorit toimintaohjelmiin toimeenpanon seurannan tehostamiseksi ja tällä hetkellä noin 70 prosenttia kansallisista toimintasuunnitelmista sisältää indikaattorit. Joillakin mailla indikaattorien määrä on kuitenkin niin suuri, etteivät ne enää ole käyttökelpoisia.

Yhä useammat **kansainväliset organisaatiot** ovat YK:n ohella ottaneet päätöslauselma 1325:n omiin strategisiinsa tavoitteisiinsa. Euroopan Unionilla on indikaattorinsa, joiden avulla tarkastellaan vuosittain toimeenpanon toteutumista ja jäsenvaltioita pyydetään raportoimaan EU:lle kansallisista toimistaan. Nato on viime vuosina aktivoitunut 1325-asioissa ja norjalainen Mari Skåre nimitettiin Naton pääsihteerin 1325-erityisedustajaksi kahden vuoden toimikaudeksi. Nato teetti myös tutkimuksen päätöslauselman 1325 toimeenpanosta operaatioissaan. Nato päivittää oman poliittisen 1325-toimintasuunnitelmansa ensi vuonna.

G8-ryhmässä Iso-Britannia lanseerasi viime syksynä ”Preventing Sexual Violence in Conflicts” -aloitteensa, jonka tavoitteena on rankaisemattomuuden vähentäminen vahvistamalla oikeuslaitosten kapasiteettia, lisäämällä kansainvälistä koordinaatiota ja yhteistyötä sekä tehostamalla syyllisten saamista oikeuteen vastaamaan erityisesti seksuaaliseen väkivaltaan liittyvistä teoistaan. G8 antoi asiaa koskevan julistuksen keväällä 2013 tuoden asialle merkittävästi lisää huomiota. Iso Britannia järjesti myös puheenjohtajuuskautellaan kesäkuussa 2013 YK:n turvallisuusneuvostossa avoimen keskustelun seksuaalisesta väkivallasta aseellisissa konflikteissa. Keskustelun päätteeksi hyväksyttiin

neuvoston päätöslauselma 2106 (2013). Samassa yhteydessä Ison Britannian ulkoministeri William Hague ilmoitti brittien tuovan asian myös ministeritason keskusteluun YK:n yleiskokouksen 68. istuntopäivän ministeriviikon aikana järjestettävässä oheistapahtumassa, jossa puolestaan annettiin asiaa koskeva julistus laajemman poliittisen tuen saamiseksi välittömille toimenpiteille raiskausten ja seksuaalisen väkivallan lopettamiseksi sodan välineinä. Julistuksessa tuomitaan raiskaukset ja seksuaalinen väkivalta sotarikoksina ja vakavina Geneven sopimusten ja niiden ensimmäisen pöytäkirjan vastaisina rikkomuksina. Näistä rikoksista tulee seurata rangaistus. Suomi liittyi julistuksen tukijoihin.

G8:n julistus antoi myös tuen **kansainvälisen pöytäkirjan** laatimiselle konflikteissa tapahtuvan seksuaalisen väkivallan dokumentoinnista ja tutkinnasta. Tavoitteena on luoda ihannenormit/välineet tueksi tutkinnalle ja syytteiden nostamiselle raiskaus- ja seksuaalisen väkivallan tapauksissa. Tavoitteena on myös suojella uhreja ja turvata todisteiden keruun yhdenmukaisuus. Pöytäkirja on tarkoitus saada valmiiksi vuonna 2014. Pöytäkirjan valmistelusta järjestettiin kansainvälinen konferenssi Genevessä 6.9.2013. Pöytäkirja valmistellaan pitkälti asiantuntijavoimin eikä hallitustenvälistä neuvotteluprosessia ole tarkoitus järjestää. Pöytäkirja ei tule olemaan sitova luonteeltaan. Pöytäkirjan valmistelu on jo edennyt pitkälle. Suomi tukee pöytäkirjan valmistelutyötä ja osallistui Geneven konferenssiin.

Ison Britannian aloitteen myötä sekä myös muuten seksuaalinen ja sukupuolittunut väkivalta konflikteissa on aiheena erittäin paljon esillä kansainvälisesti. Seksuaalinen väkivalta konflikteissa -aihetta vähäisemmälle huomiolle on jäänyt pyrkimykset korostaa **naisia aktiivisina toimijoina**, ei ainoastaan uhreina. Naisten aktiivinen toiminta rauhanprosesseissa ja naisten vahva asema yhteiskunnassa muutenkin on koettu myös tehokkaaksi keinoksi ennaltaehkäistä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Suomi pyrkii edistämään päätöslauselman 1325:n kokonaisvaltaista toimeenpanoa, jossa erityisesti korostetaan naisten voimaannuttamista. Naisten aseman parantamisella on selkeä linkki seksuaaliseen väkivaltaan. Naisten mukaan ottaminen rauhanprosesseihin kohtaa myös enemmän vastustusta asennetasolla kuin seksuaaliseen väkivaltaan liittyvät asiat. Seksuaalinen väkivalta konflikteissa on niin selkeää, konkreettista ja laajamittaista, että sitä on paljon hankalampi vastustaa kuin naisten mukaan ottamista päätöksentekoon. Naisiin rauhan aikana kohdistuvan väkivallan ja konflikteissa tapahtuvan seksuaalisen väkivallan estämisessä korostuu myös miesten ja poikien osallistaminen ja kapasiteetin vahvistaminen.

3. Toimeenpano Suomessa

3.1. Koulutus

Gender -koulutuksella on tärkeä merkitys erityisesti kriisinhallinnassa. Ihmisoikeuksien ja tasa-arvoasioiden systemaattinen pohdinta lisäävät operaatioiden tehokkuutta ja parantavat niiden onnistumismahdollisuuksia. Jokainen operaatio vaatii omanlaisensa gender-näkökulman, mutta kaikissa operaatioissa se on jollakin tavoin relevantti ja vaatii perehtymistä aiheeseen. Kysymys ei ole erillisen "naisasian" omaksumisesta, vaan sukupuolinäkökulman soveltamisesta ja tasa-arvon toiminnallistamisesta kaikkiin relevantteihin rauhan ja turvallisuuden kysymyksiin. Tasa-arvoasiat ovat tärkeitä sekä naisten että miesten kriisinhallintakoulutuksessa. Koulutuksen osalta keskeisessä roolissa ovat Puolustusvoimien kansainvälinen keskus (PVKVK eli FINCENT) sekä Sisäasiainministeriön alainen kriisinhallintakeskus (CMC).

Puolustusvoimat pyrkii varmistamaan, että kaikki operaatioihin lähetettävät henkilöt ovat saaneet gender -koulutusta. Kouluttajina toimii pääasiassa vakinainen henkilökunta, joka on saanut koulutuksensa Ruotsissa sijaitsevassa pohjoismaisessa Gender in Military Operations -keskuksessa. Puolustusministeriö julkaisi tammikuussa 2013 ohjeen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanosta puolustushallinnossa. Pääesikunnassa on laadittu luonnos määräyksestä, jossa käsitellään kansallisen toimintaohjelman ja gender-toiminnan tavoitteita sekä eri toimijoiden vastuita puolustusvoimissa ja sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Afganistanin ja Libanonin kriisinhallintaoperaatioihin on nimetty tasa-arvoyhteyshenkilöt. Lisää tietoa tarvitaan tasa-arvokoulutusta saaneiden kokemuksista koulutuksen hyödyistä, soveltamisesta ja lisätarpeista.

Gender, päätöslauselma 1325 ja ihmisoikeudet ovat Kriisinhallintakeskuksen (SM/CMC) antaman koulutuksen läpileikkaavia teemoja, joita koulutetaan sekä luentojen että osallistavien harjoitusten avulla. Kaksitoista päivää kestävä peruskurssin ja poliisikurssin ohjelmaan kuuluu puolentoista tunnin opetusmoduuli gender -kysymyksistä ja päätöslauselmasta 1325. Myös missioon valmistavien perehdytyskoulutusten ohjelmaan sisältyvät gender, päätöslauselma 1325 sekä ihmisoikeudet. Kriisinhallintakeskus valmisti ulkoasiainministeriön rahoituksella vuonna 2012 ihmisoikeuskoulutuspaketin, joka on tarkoitettu käytettäväksi asiantuntijoita lähettävien EU-maiden perehdytyskoulutuksissa EU:n pyrkiessä harmonisoimaan koulutuskäytäntöjään.

Maaliskuussa 2013 Kriisinhallintakeskus järjesti kaksipäiväisen Gender- ja 1325-koulutukseen keskittyvän työpajaseminaarin, johon kutsuttiin kaikki keskuksen lähettämät tasa-arvo- ja ihmisoikeusasiantuntijat. Seminaarin tavoitteena oli saavuttaa tuorein tilannetieto siviilikriisinhallintamissioissa järjestettävästä gender- ja ihmisoikeuskoulutuksesta ja keskustella Kriisinhallintakeskuksen oman koulutus toiminnan kehittämisestä.

Lisäksi Kriisinhallintakeskus valmistelelee missiossa toteuttavaa gender-koulutusta EU:n poliisi- ja oikeusvaltiomissioon Afganistanissa. Missio on toteuttanut kaksi kahden päivän koulutusta marraskuussa 2013. Erikoistumiskurssilla pyritään vahvistamaan EUPOL-missiossa työskentelevien asiantuntijoiden osaamista gender-kysymyksissä. Kohderyhmänä ovat sekä suomalaiset että muut kansainväliset asiantuntijat missiossa, ja koulutuksella pyritään tavoittamaan noin 40-50 asiantuntijaa.

Kriisinhallintakeskus aloitti vuonna 2012 ulkoasiainministeriön IKI- (Instituutioiden välisen kehitysyhteistyön instrumentti) rahoituksella toteuttavan kapasiteetin vahvistamishankkeen yhteistyössä **Cairo Center for Training on Conflict Resolution and Peacekeeping in Africa** CCCPA:n kanssa. Kolmi-vuotisen hankkeen tavoitteena on vahvistaa CCCPA:n koulutusosaamista gender- ja 1325-kysymyksien osalta sekä samalla parantaa Egyptin ja muiden Pohjois-Afrikan maiden kapasiteettia ottaa tämä erityisalue huomioon rauhanturvaajien, poliisin ja siviiliasiantuntijoiden koulutuksessa. Hankkeen ensimmäinen nelipäiväinen gender-koulutus järjestettiin huhtikuussa 2013. Koulutukseen osallistui 15 pohjoisafrikkalaista koulutettavaa, joista kuusi oli naisia. Hanke vahvistaa myös Kriisinhallintakeskuksen omaa gender-koulutusta sekä ymmärrystä erilaisesta toimintaympäristöstä.

Lisäksi ulkoasiainministeriö antaa 1325 -koulutusta nuorille diplomaateille vuosittain. Vuonna 2013 1325 -koulutusta on annettu myös keskijohdon neuvottelupäivillä sekä suomalaisten YK:n apulaisasiantuntijoiden ja YK:n vapaaehtoisten kesäpäivillä.

3.2.

3.3. Muu toiminta

Uuden kansallisen toimintaohjelman aikana Suomi on edelleen kiinnittänyt johdonmukaisesti huomiota **naispuolisten asiantuntijoiden rekrytoimiseen siviilikriisinhallinnassa**. Naisten määrää on lisätty voimakkaasti, ja naisten osuus siviilikriisinhallintahenkilöstöstä (42/107, noin 39 %, tilanne toukokuussa 2013) on merkittävä verrattuna EU:n vastaavaan lukuun (n. 16 %). Naisten osuus Suomen lähettämistä tarkkailijoista ETYJin ja EU:n vaalitarkkailumissioissa oli vuonna 2012 noin 43 % ja vuoden 2013 alkupuoliskolla peräti 60 %.

Siviilikriisinhallinnan naispuolisten asiantuntijoiden lukumäärä on huomattava ottaen huomioon miesvaltaiset alat, joita Suomi painottaa siviilikriisinhallinnassa (poliisi, oikeusvaltiotoiminta). Naisten osuus on kasvanut voimakkaasti ensimmäisen toimintaohjelman julkistamisen jälkeen. Naisten määrän kasvu on seurausta johdonmukaisista naisten etenemistä tukevista toimista koulutuksessa ja rekrytoinnissa. Unionin tasolla naisten aliedustuksen korjaaminen edellyttää sitä, että jäsenmaat asettavat tehtäviin ehdolle huomattavasti aiempaa enemmän naisia.

Tasa-arvoa ja naisten rekrytointia edistetään myös kiinnittämällä huomiota kansainvälisten operaatioiden palvelussuhteiden ehtoihin sekä varmistamalla, että auki julistettavien tehtävien tehtäväkuvauk-

set ovat sukupuolineutraaleja. Siviilikriisinhallintalain mukaisesti lähetettyjen asiantuntijoiden oikeuksien toteutuminen, liittyen mm. lapsen syntymään ja hoitoon liittyviin poissaoloihin, on varmistettu.

Suomi on aktiivisesti pyrkinyt saamaan ihmisoikeus- ja/tai tasa-arvoneuvonantajia siviilikriisinhallintaoperaatioihin tai järjestöjen sihteeristötehtäviin (mm. Euroopan Neuvosto). Samanaikaisesti tällaisissa tehtävissä työskentelee 5–7 asiantuntijaa eri operaatioissa/sihteeristöissä. Suomi on rahoittanut siviilikriisinhallintamäärärahasta tasa-arvokysymyksiä hoitavaa apulaisasiantuntijaa YK:n Rauhanturvaosastolla sotilasneuvonantajan toimistossa.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa naisten osuus on edelleen vaatimaton (8 naista 399:sta kriisinhallintatehtävissä toimivasta toukokuussa 2013). Naisten vähäinen osuus kriisinhallinnassa heijastaa naisten vähäistä määrää armeijassa. PLM on julkaissut tammikuussa 2014 ohjeen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanosta puolustushallinnossa. Pääesikunnassa on laadittu luonnos määräyksestä, jossa käsitellään kansallisen toimintaohjelman ja gender-toiminnan tavoitteita ja eri toimintojen vastuita puolustusvoimissa ja sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Luonnos on lausunnoilla. Puolustusvoimissa on meneillään erityisesti naisille suunnattu rekrytointikampanja kriisinhallintatehtäviin. Kampanja käsittää julisteita ja postikortteja, kaikille 10-vuoden aikana vapaaehtoisena asepalveluksen suorittaneille naisille lähetetyn henkilökohtaisen kirjeen ja määräyksen tiedottaa kaikille heinäkuussa 2013 kotiutuville varusmiehille mahdollisuuksista hakeutua kriisinhallintatehtäviin. Tässä tiedotuksessa tulee painottaa gender-toimintaa.

Naispuolinen suomalaisasiantuntija toimii Etyjin Bosnia-Hertsegovinan kenttämissiön varapäällikkönä, ja samoin naispuolinen suomalaisasiantuntija on marraskuussa 2012 valittu Etyjin Kosovon kenttämissiön varapäälliköksi.

Suomi on ratifioinut **ihmiskaupan** vastaista toimintaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS 197, ns. Istanbulin sopimus) 30.5.2012 ja sopimus on tullut Suomen osalta voimaan 1.9.2012 (SopS 43–44/2012). Ulkoasiainministeriö yhdessä Euroopan neuvoston sekä Suomen Euroopan neuvoston valtuuskunnan kanssa järjesti naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaisen alueellisen konferenssin Helsingissä 17.–18.1.2013. Konferenssin tavoitteena oli lisätä tietoisuutta Istanbulin sopimuksesta, edistää sen ratifiointia sekä jakaa hyviä kokemuksia ja käytäntöjä naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjunnassa.

Kansallinen **naisiin kohdistuvan väkivallan** vastainen toimintaohjelma (2010–2015) on tällä hetkellä ohjelmakautensa puolivälissä. Toimintaohjelman pitkän ajan vaikutuksia ei tässä vaiheessa pystytä vielä arvioimaan, mutta ohjelman toimeenpano on edennyt lähes suunnitelman mukaisesti ja tähän mennessä saatu palaute on ollut myönteistä.

Suomen 1325-verkoston kuuluu ihmisoikeus- ja tasa-arvotyötä tekeviä järjestöjä sekä konfliktintutkijoita Suomen eri yliopistoista. Verkoston toimintaa hallinnoi Suomen UN Women. Verkoston tavoitteena on edistää YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" toimeenpanoa Suomessa. Verkosto osallistuu aktiivisesti myös ulkoasiainministeriön johtaman seurantaryhmän kokouksiin. 1325-verkoston työtä on kuluneen vuoden aikana hankaloittanut vakinaisen rahoituspohjan puuttuminen ja osa-aikaisen koordinaattorin työsuhdetta ei ole voitu jatkaa. Ulkoasiainministeriön tukee 1325-verkoston toimintaa yht. 30 000 € vuonna 2013. Verkoston rahoituksen jatkuvuutta ei ole kyetty varmistamaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosina 2010–2014 **Kansainvälisen naisliikuntaverkosto** IWG:n (International Working Group on Women and Sport) sihteeristöön toimintaa Suomessa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tukee kesäkuussa 2014 Helsingissä järjestettävää naisliikunnan maailmankonferenssia. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki edellä mainittujen toimintojen tukemisen osalta on noin 700 000 euroa. Kansainvälinen naisliikuntaverkosto pureutuu monipuolisesti sukupuolisen tasa-arvon, mutta myös rauhan edistämisen ja konfliktin estämisen ja jälkihoidon kysymyksiin toiminnallaan ympäri maailman. Verkoston piirissä tehdään ja kootaan myös alan tutkimusta.

4. Toimeenpano muualla

4.1. Tuki muiden maiden toimintaohjelmille

Suomi jatkoi vuonna 2012 tukeaan UN Womenin koordinoimalle Naiset ja hallinto -ohjelmalle, johon sisältyy Suomen ja **Kenian** välinen 1325-twinning-ohjelma. Vuonna 2010 käynnistyneen twinning-ohjelman tarkoitus on avustaa Keniaa laatimaan kansallinen 1325-toimintaohjelma sekä tukea tämän toimeenpanoa. Toimintaohjelma saatiin valmiiksi vuonna 2012, mutta sitä ei ole vielä virallisesti hyväksytty eikä Kenian hallitus ole päättänyt, mille ministeriölle toimintasuunnitelman toimeenpanon koordinointi kuuluu. Naiset ja hallinto -ohjelma, ml. 1325-twinning-ohjelma päättyi kesäkuun 2013 lopussa. Suomi kohdistaa tukensa lähivuosina UN Womenin Kenia-maaohjelmalle, jonka puitteissa tuetaan myös Kenian pyrkimyksiä toimeenpanna kansallinen 1325-toimintaohjelmansa.

Suomi ja **Afganistan** aloittivat 1325-twinning yhteistyön kesäkuussa 2011. Tarkoituksena on lisätä Afganistanin ministeriöiden ja muiden viranomaisten koordinaatiota YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien 1325, 1820, 1888, 1889 ja 1960 suositusten toimeenpanossa ja toimeenpanon seurannassa sekä tukea Afganistanin kansallisen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman valmistelua. Yhteistyöasiakirjan jatkosta on sovittu syyskuussa 2013 sisältäen myös turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2106(2013). Tavoitteena on, että Afganistanin kansallisella 1325-toimintaohjelmalla olisi täysi afgaaniomistajuus, mikä edellyttää sitä, että ulkopuolisia konsultteja tulisi käyttää erittäin harkiten. Lähtöasetelma on, että relevantit YK-järjestöt ja kiinnostuneet avunantajat voivat antaa tukensa ns. oman toimintansa ohella. Kansallisen 1325 -toimintaohjelman valmistelu on siirtymässä UN Womenin päävastuulle ja sen on tarkoitus valmistua reilun vuoden sisällä. Suomen kansallinen 1325 toimintaohjelma käännettiin dariksi alkuvuodesta.

Suomella on EU:n piirissä ollut vastuu temaattisesti naiset, rauha ja turvallisuusasiakokonaisuudesta ja Suomen lähetystöt Kabulissa ja Washingtonissa ovat läheisesti koordinoineet ja korostaneet Yhdysvaltojen kanssa tehtävää yhteistyötä 1325-kysymyksissä. Yhdysvallat on nykyhallinnon aikana panostanut vahvasti 1325-teemaan, mm. nimittämällä ensimmäisen naiskysymyksiin keskittyvän suurlähettilään (Ambassador-at-large for Global Women's issues, nykyisin Cathy Russel edeltäjänään Melanne Vermeer).

Suurimmat haasteet Afganistanissa 1325-prosessille ovat kapasiteetin puute valtionhallinnossa, poikikahallinnollisen koordinaation puute sekä poliittisen tahdon heikkous. Tästä syystä yhteistyö on alkuvaiheessa keskittynyt kapasiteetin rakennukseen, koulutukseen koordinaatorakenteen puitteissa käytävän avoimen dialogin vahvistamiseen. UN Women on kuitenkin aivan äskettäin allekirjoittanut sopimuksen Afganistanin ulkoministeriön kanssa, minkä oletetaan jouduttavan myös kansallisen toimintaohjelman laatimista.

ISAF-operaatioissa on ollut useita gender -neuvonantajien paikkoja täyttämättä ja Suomi on nyt nimitänyt operaatioon gender -neuvonantajan, joka aloittaa työssään tammikuussa 2014.

Suomen tuki "naiset, rauha ja turvallisuus" agendalle **Nepalissa** on ohjattu yhteistyöhön UN Women'in kanssa hankkeessa: Strengthening Implementation of the Women, Peace and Security (WPS) Agenda in Nepal: Towards Implementation of National Action Plan on UNSCRs 1325 and 1820. Hanke sekä vahvistaa UN Womenia järjestönä että tukee kansallisen 1325 -toimintasuunnitelman toimeenpanoa. Hankkeen kesto on 48 kuukautta koostuen 12 kuukauden laajennetusta suunnitteluvaiheesta ja 36 kuukauden toteutusvaiheesta. Hankkeen suunnitteluvaihe alkoi kesäkuussa 2012 ja päättyi toukokuussa 2013. Hankkeen toteuttamisvaiheen on määrä alkaa kesäkuussa 2013 ja jatkaa toukokuuhun 2016 asti.

Hankkeen kohderyhmänä ovat konfliktista kärsineet naiset ja tytöt, entiset naistaistelijat ja muut heikossa asemassa olevat naiset sekä naiset politiikassa ja naisten järjestöissä Nepalissa Kailali, Doti ja Bajhang -alueilla. Hankkeen lähtökohtana on ymmärrys, että naisten kokemukset, tarpeet ja näkökulmat rauhan, turvallisuuden ja kehityksen suhteen ovat olleet aliedustettuina Nepalissa rauhanrakentamis- ja siirtymä-prosessissa ja että YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 teoreettisen käsitteen ja täytäntöönpanon välillä on suuri kuilu huolimatta monista sitoumuksista puuttua naisten turvallisuuspoliittisiin huolenaiheisiin. Hanke on siten suunniteltu tukemaan Nepalissa kansallisia painopisteitä ja sitoumuksia sukupuolten välisen tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan suhteen. Hanke on erityisesti suunniteltu tukemaan Nepalissa hallitusta pyrkimyksissä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien 1325 ja 1820 kansallisen suunnitelman täytäntöönpanoa paikallisella tasolla Nepalissa.

Suomi on tukenut **Femmes Africa Solidarité –järjestöä**, jonka tavoitteena on tukea kansallisten toimintasuunnitelmien toimeenpanoa kolmessa afrikkalaisessa pilottimaassa: Ruanda, Burundi ja Kongon Demokraattinen tasavalta. Vuosina 2011-12 järjestöä tuetaan 600.00 €lla. Aiemmin järjestöä on tuettu 1,267.580 €lla vuosina 2007-09. Tavoitteena on tukea afrikkalaisia naisia ottamaan johtavampi asema rauhanrakennuksessa. Järjestö perustaa toimintansa päätöslauselmaan 1325. Keskeisenä toimintanaan FAS 1. Panostaa vaikuttamistyöhön kansainvälisesti, alueellisesti ja kansallisesti, 2. Järjestää solidaarisuusmissioita tukeakseen naisia konfliktialueilla, 3. Järjestää työpajoja, kouluttaa naisia ja pyrkii verkottamaan afrikkalaisia naisjärjestöjä sekä 4. Pyrkii vaikuttamaan kansalliseen ja kansainväliseen lainsäädäntöön naisten oikeuksien turvaamiseksi ja edistämiseksi.

4.2. Kansainväliset järjestöt

YK

Suomen pyrkii läpileikkaavasti edistämään **YK:ssa** sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä naisten ja tyttöjen oikeuksia. Naisten oikeuksien edistäminen sekä päätöslauselman 1325 toimeenpano ovat Suomen toiminnalle YK:ssa määrittelemiä painopistealueita. Suomi toimii johdonmukaisesti päätöslauselman 1325 kokonaisvaltaisen toimeenpanon sekä toimintaohjelman tavoitteiden edistämiseksi pyrkimällä vaikuttamaan turvallisuusneuvostoon päätöslauselmaan kuuluvissa kysymyksissä, YK-järjestöjen johtokuntatyössä, yleiskokouksen työskentelyssä, vuoropuhelussa sihteeristön kanssa sekä korkean tason vierailujen yhteydessä. Turvallisuusneuvostossa on osallistuttu 1325 ja seksuaalinen väkivalta konflikteissa -aiheisiin keskusteluihin joko kansallisesti tai pohjoismaisin ja EU-puheenvuoroin.

Suomi on tukenut vuonna 2012 perustettua YK:n tasa-arvojärjestöä **UN Womenia** sen perustamisesta lähtien ja on yksi sen suurimmista rahoittajista ja myös kasvattaa entisestään rahoitustaan järjestölle. Suomen yleistuki UN Womenille nousee vuonna 2013 yhteensä 12 miljoonaan euroon ja ensi vuonna edelleen 14 miljoonaan € (eduskuntavarauksin). UN Women toimii sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman parantamiseksi niin YK-järjestelmän sisällä kuin maatasolla. Turvallisuusneuvoston päätöslauselmalla 2122 pyydetään UN Womenia entistä useammin raportoimaan neuvostolle maatilanteista. Neljä YK:n tasa-arvotoimijaa yhdistänyt UN Women elää edelleen voimakasta muutuskautta, joka näkyy erityisesti rahoituksen puuttumisena. UN Women ei ole saavuttanut v. 2011 asetettua 300 miljoonan dollarin rahoitustavoitetta, ja ensimmäisen toimintavuoden jälkeen rahoitus on hienoisessa laskussa johtuen useiden maiden tuen huomattavasta vähentymisestä. UN Womenin ensimmäinen pääjohtaja chileläinen Michelle Bachelet erosi kesken kautensa palatakseen kotimaansa politiikkaan ja hänen tilalleen pääsihteeri nimitti pitkän harkinnan jälkeen entisen Etelä-Afrikan varapresidentti Phumzile Mlambo-Ngcukan. Hän aloitti toimikautensa elokuussa 2013.

UN Women järjesti marraskuussa Long Islandilla kansallisia toimintaohjelmia käsittelevän Global Review-tarkastelukokouksen, jossa keskusteltiin kansallisten toimintaohjelmien laadinnan ja toimeenpanon parhaista käytänteistä ja opetuksista. Suomi tuki kokouksen järjestämistä ja kehitysmaiden osanottajien osallistumista 75.000 €lla. Kokouksessa oli tarkoitus laatia suosituksia kansallisten toimintaohjelmien laatimiseksi. Kokouksessa käsiteltiin myös aivoriihiyppisesti raporttia, jonka UN Women laatii vuonna 2015 järjestettävään turvallisuusneuvoston korkean tason istuntoon Naiset, rauha ja turvallisuus (1325) –pätöslauselman toimeenpanosta 15 vuotta sen hyväksymisen jälkeen.

Suomen YK-edustusto on järjestänyt useita 1325 -aiheisia tilaisuuksia, kuten maakohtaisten tilaisuuksien sarja yhdessä ”NGO Working Group for Women, Peace and Security”-verkoston kanssa. Tilaisuuksiin on kutsuttu paikalle turvallisuusneuvoston käsittelyssä olevien maiden ihmisoikeuspuolustajia ja pyritty tätä kautta lisäämään turvallisuusneuvoston jäsenten tietoisuutta maatilanteista ja naisten asemasta ao. maissa.

Naisten rooliin rauhanprosesseissa kiinnitetään erityishuomiota Suomen toiminnassa kansainvälisen **rauhavälitystoiminnan** edistämiseksi. Suomen ja Turkin rauhavälityksen ystävyyshmän johdolla

YK:n yleiskokous hyväksyi yksimielisesti kesäkuussa 2011 rauhanvälityksen merkitystä korostavan päätöslauselman, jossa 1325-teema ja naisten osallistuminen rauhanprosesseihin ovat keskeisesti esillä. Ulkoministeri Tuomioja on ottanut naisten osallistumisen rauhanprosesseihin esiin monissa puheenvuoroissaan ja tapaamisissaan, mm. YK:n rauhanvälityksen ystävryhmässä.

Suomi tukee YK:n rauhanvälityksen tukiyksikön (*Mediation Support Unit*) ja Norjan ulkoministeriön kanssa yhteistä **Gender and Mediation -koulutushanketta**, jonka toteuttavat *Crisis Management Initiative* (CMI) ja norjalainen rauhantutkimusinstituutti PRIO. Koulutus on kolmevuotinen (2013–2015) ja se on suunnattu ensisijaisesti YK:n rauhanvälittäjille (pääsihteerin erityisedustajille). Ensimmäinen kahden ja puolen päivän koulutus järjestettiin Oslossa ja seuraava järjestettiin lokakuussa 8.–10.10.2013 Kirkkonummella. Seuraava koulutusjakso järjestetään Suomessa keväällä 2014. Suomi tukee CMI:n järjestämiä koulutuksia yhteensä yli puolella miljoonalla eurolla. Koulutuksen tarkoituksena on saada sukupuolinäkökulma pysyväksi osaksi rauhanprosesseja.

Huhtikuussa 2013 YK:ssa hyväksytty **Asekauppasopimus** (Arms Trade Treaty, ATT) sisältää sukupuolittunutta väkivaltaa koskevan kriteerin, joka tulee ottaa huomioon arvioitaessa puolustustarvikkeiden vientiä. Suomi osallistui aktiivisesti asekauppasopimusta koskeviin neuvotteluihin ja toimi välittäjänä sukupuolittunutta väkivaltaa koskevilla neuvotteluilla. Sukupuolittunutta väkivaltaa koskeva sopimuskirjaus on merkittävä sopimusoikeudellinen saavutus asekauppasopimuksessa. Suomi äänesti asekauppasopimuksen puolesta YK:n yleiskokouksen istunnossa ja allekirjoitti sopimuksen kesäkuussa 2013. Ratifiointiprosessi on meneillään ja tavoitteena on ratifioida sopimus mahdollisimman pian. Tällä hetkellä sopimuksen on allekirjoittanut 114 valtiota ja ratifioinut 8. Sopimuksen voimaantumiselle tarvitaan 50 ratifiointia.

EU

Euroopan Unionin puitteissa Suomi on johdonmukaisesti pitänyt esillä 1325-tematiikkaa niin strategisessa kehitystyössä kuin operaatioita käsiteltäessä. Poliittisten ja turvallisuusasiain (COPS) komiteassa sekä EU:n kriisinhallintatoimia käsittelevissä työryhmissä on johdonmukaisesti tuotu esiin naisten huomioiminen konfliktitilanteissa ml. konfliktianalyysissä ja kriisinhallintatoimien suunnittelussa ja toimeenpanossa. Kriisinhallintamenettelytapojen uudistamisen yhteydessä Suomi ja samanmieliset maat saivat läpi muutoksia, joilla ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymykset, ml. 1325, sisällytetään kriisinhallintakonseptin asiakirjapohjaan, jolloin ne tulevat säännöllisesti huomioiduiksi kriisinhallintatoimia suunniteltaessa. Suomi on osallistunut unionin epävirallisen 1325-työryhmän kokouksiin aktiivisesti.

EU:n ulkosuhdehallinnon kriisinhallintaosastolle on sekondeerattu toukokuusta 2013 lähtien kansallinen asiantuntija, jonka tehtäviin kuuluu mm. ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymysten, ml. 1325 edistäminen EU:n kriisinhallintatoimissa. Nytemmin hän on irtisanoutunut tehtävästään.

Suomen EU-edustusto on emännöinyt vastaanoton YTPP-operaatioiden ja missioiden ihmisoikeus- ja tasa-arvoneuvonantajille näiden vuosikokouksen yhteydessä ja tässä yhteydessä korostanut päätöslauselman 1325 toimeenpanon tärkeyttä ja sitä painoarvoa, joka nähdään tasa-arvoneuvonantajien sijoittamisessa YTPP-operaatioihin. Tällä hetkellä EU:n 12 erityisedustajasta vain kaksi on naisia.

ETYJ

Suomi on aktiivisesti edistänyt **Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä** Etyjissä sukupuolten tasa-arvoon liittyvää työtä. Tasavallan presidentin vuonna 2010 Astanan huippukokouksessa esittämällä aloitteella laatia järjestölle 1325-toimintasuunnitelma on pystytty nostamaan sukupuolten tasa-arvo uudella tavalla Etyjin agendalle. Suomi valmisteli yhdessä Itävallan kanssa vuonna 2012 luonnoksen Etyjin 1325-toimintasuunnitelmaksi. Suunnitelman tarkoituksena on edistää 1325:n toimeenpanoa yhtäältä integroimalla pl. 1325 Etyjin sihteeristön, instituutioiden ja kenttämissioiden työhön toisaalta kannustamalla ja tukemalla Etyj-maita laatimaan ja kehittämään kansallisia 1325-toimintasuunnitelmia. 1325-toimintasuunnitelmaehdotuksen kanssasuosittajina ovat toimineet Turkki ja Kazakstan. Aloite on kerännyt laajaa tukea Etyjin osanottajavaltioilta, ja hanketta viedään eteenpäin vuonna 2013, Ukrainan Etyj-puheenjohtajakaudella. Aloitteeseen on suhtautunut varauksellisesti lähinnä Venäjä.

Suomi on yksi Etyjin merkittävimmistä hankerahoittajista. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja naisten voimaannuttaminen on yksi hankerahoituksen prioriteetteista. Lisäksi hankeesityksissä huomioidaan aina hankkeen gender-sensitiivisyys ja tarvittaessa kannustetaan hankevas- taavia kehittämään hanketta tältä osin niin hankkeen luonnosteluvaiheessa kuin seurantamatkojenkin yhteydessä.

Vuonna 2012 Suomi tuki Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston ODIHR:n Human Rights, Gender and Security -ohjelmaa 200 000 € (Suomi on tukenut ohjelmaa myös vuonna 2008). Vuonna 2013 tuetaan naisten aseman parantamiseen tähtäävää Naisten resurssikeskus- verkostohanketta Tadžikistanissa noin 200 000 €. Myös muiden gender-työtä tukevien hankkeiden rahoittamista suunnitellaan.

NATO

Suomi on **Naton** kriisinhallintaoperaatiota koskevassa suunnittelussa pitänyt kautta linjan esillä päätöslauselman 1325 toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä ja edistänyt niiden integroimista osaksi Naton operaatiosuunnittelua. Suomi on korostanut päätöslauselman 1325 huomioon ottamista kriisinhallinnan poliittisesta ohjauksesta käydyssä keskustelussa Naton neuvostossa komiteatasolta aina valtion päämiestasolle asti. Lisäksi Suomi on ollut mukana laatimassa ystävyyshän kirjettä maaliskuussa 2012 koskien ISAF-operaation gender-neuvonantajien sijoittumista operaation rakenteisiin.

Suomi rahoitti toukokuussa 2013 valmistunutta selvitystä siitä, miten 1325-päätöslauselmaa on toimeenpantu Naton ISAF (Afganistan)- ja KFOR (Kosovo) -operaatioissa. Selvityksen toteutti Ruotsissa sijaitseva pohjoismainen Nordic Center for Gender in Military Operations -keskus, ja mukana sitä laatimassa oli suomalainen asiantuntija merivoimien esikunnasta. Vaikka kokonaisuutena raportissa todetaan gender-näkökulman toteutumisen olevan heikkoa, kiiteltiin edistyneimmäksi Afganistanin pohjoisen komentoaluetta, jossa Suomikin toimii. Suomi myös kommentoi yhdessä Islannin, Norjan ja Ruotsin kanssa kirjallisesti selvityksen tuloksia korostaen tarvetta raportissa annettujen suositusten toimeenpanoon. Raportin suositukset huomioiden laadittu Naton sotilaallinen toimenpidesuunnitelma hyväksyttiin Naton puolustusministerikokouksessa lokakuussa 2013. Suomi myös allekirjoitti 20 jäsenmaan ja 12 kumppanimaan ohella Naton jäsen- ja kumppanimaiden suurlähettiläiden kirjeen Naton pääsihteerille Rasmussenille. Kirjeessä pyydetään pääsihteerää viestimään aktiivisesti Naton sitoutumisesta päätöslauselman 1325 ja siihen liittyvien muiden päätöslauselmien toimeenpanoon, huomioidaan päätöslauselma 1325 Afganistanin ISAF:n seuraajamission Rolute Supportin suunnittelussa ja kytkeään 1325-agenda Naton syksyn 2014 huippukokouksen valmisteluun läpileikkaavasti kaikilla raiteilla.

Suomi osallistuu Natossa operatiivikomitean alaisen ohjausryhmän työskentelyyn ja operatiivikomitean 1325-asioiden käsittelyyn KFOR-ISAF -kokoonpanossa. ISAF-operaatioissa Afganistanissa aloittaa tammikuussa 2014 suomalainen gender-neuvonantaja.

4.3. Rahoitus ja muu kansainvälinen toiminta

Huolimatta monista kansainvälisistä ja alueellisista sitoumuksista naisten ja gender -asiantuntijoiden määrä virallisissa rauhanprosesseissa on pysynyt alhaisena ja harvat rauhansopimukset ottavat kattavasti mukaan tasa-arvoon liittyvät asiat tai huomioivat naisten merkityksen kestäväen rauhan saavuttamiselle. Suomen **kehityspoliittisessa toimintaohjelmassa** (2012) sukupuolten välinen tasa-arvo on yksi Suomen kehityspoliittikan ja kehitysyhteistyön läpileikkaavista tavoitteista ja tämän mukaisesti suurimmassa osassa Suomen kehitysyhteistyöhankkeista gender -aspekti on tärkeänä tekijänä tai vähintään osatekijänä.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) rooli rankaisemattomuuden vähentämisessä on keskeinen. Suomi on kuulunut alusta lähtien ICC:n aktiivisten tukijoiden joukkoon ja lisäksi Suomi on yksi ICC:n uhrirahaston (Trust Fund for Victims) suurimmista avustajamaista monivuotisen rahoitusavun turvin. Rahaston mandaattiin kuuluu yhtäältä ICC:n määräämien korvausten täytäntöönpano ja toisaalta ICC:n toimivaltaan kuuluvien rikosten uhrien avustaminen. Loppuvuodesta 2012 tehdyn päätöksen mukaisesti Suomi tulee tukemaan uhrirahaston yleistä hanketoimintaa vuosina 2012 – 2015

200.000 € vuodessa eli yhteensä 800 000 € Tuki on korvamerkitty seksuaalisen väkivallan uhrien avustamiseksi. Seksuaalisen väkivallan oikeusvaltioasiantuntijatiimi (Team of Experts: Rule of Law, Sexual Violence in Conflict, TOE) perustettiin YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmalla 1888 (2009) ja se kuuluu osana YK:n pääsihteerin seksuaalista väkivaltaa konflikteissa koskevan erityisedustajan toimintaan. Oikeusvaltiotiimi toimii rankaisemattomuuden vähentämiseksi läheisessä yhteistyössä kansallisten oikeus- ja muiden viranomaisten kanssa vahvistamalla kansallista kapasiteettia. Tiimi tukee kokonaisvaltaista lähestymistapaa seksuaalisen väkivallan torjunnassa pyrkien tehostamaan rikosoikeudellisen vastuun toteutumista, uhrien tarpeisiin vastaamista ja ao. valtion oikeudellista kapasiteettia. Tiimi voi tehdä suosituksia kansallisten ja kansainvälisten toimien sekä resursien koordinoimiseksi, jotta hallitusten kykyä käsitellä seksuaalista väkivaltaa aseellisissa konflikteissa saadaan vahvistettua.

Suomi osallistuu aktiivisesti **Justice Rapid Response** -mekanismin johtoryhmän toimintaan. Suomi on tukenut mekanismin toimintaa vuosina 2011–2013 yhteensä 110.000 € Justice Rapid Response (JRR) on kansainvälinen hallitustenvälinen yhteistyömekanismi, jonka tavoitteena on parantaa kansainvälisen yhteisön edellytyksiä saattaa kaikkein vakaviin kansainvälisiin rikoksiin ja vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneet tahot oikeuden eteen ja varmistaa, että kansainvälisellä oikeudella on keskeinen asema konfliktinjälkeisissä tilanteissa. JRR:n keskeisin toiminto on tarjota valtioille ja kansainvälisille järjestöille näiden pyynnöstä tukea vakavimpien kansainvälisten rikosten tutkinnassa. Erityisesti seksuaalista väkivaltaa koskevia rikoksia koskevan rankaisemattomuuden torjumiseksi Justice Rapid Response ylläpitää UNWomenin kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen nojalla erityistä näiden rikosten tutkintaan erikoistuneiden asiantuntijoiden luetteloa.

Suomen Washingtonin suurlähetystö on pitänyt aktiivisesti yhteyttä Yhdysvaltojen ulkoministeriön kanssa 1325 -asioista sekä järjestänyt useita aiheeseen liittyviä tilaisuuksia. Yhdysvaltojen johdolla perustetun ”**Equal Futures Partnership**” -aloitteen lanseeraustilaisuus järjestettiin YK:n korkean tason viikon yhteydessä New Yorkissa 24.9.2012. Suomesta tilaisuuteen osallistui Tasavallan Presidentti. Aloitteen tavoitteena on parantaa naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksia laajentamalla heidän mahdollisuuksiaan osallistua poliittiseen ja kansalaisvaikuttamiseen sekä edistää taloudellista voimaantumista aloitteeseen osallistuvissa maissa. Equal Futures Partnership -aloitteen perustajajäseniä ovat Suomen ja Yhdysvaltojen lisäksi Alankomaat, Australia, Benin, Bangladesh, Indonesia, Jordania, Peru, Senegal, Tanska, Tunisia sekä EU. Kolmentoista perustajajäsenen lisäksi aloitetta tukevat myös UN Women ja Maailmanpankki. Ministeritason jatkokokoukset EFP:n puitteissa on järjestetty keväällä 2013 Maailmanpankin vuosikokouksen yhteydessä ja YK:n yleiskokouksen 67. ja 68. istuntopäivien korkean tason viikoilla. Suomi osallistui näihin kokouksiin.

Suomi tukee **Keski-Amerikan alueellista turvallisuushanketta** (v. 2012 4,9 M€) naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Hanke tullaan toteuttamaan vuosina 2013–2015 yhteistyössä YK:n väestörahoitusohjelman UNFPA:n, kansainvälisen siirtolaisjärjestö OIM:n ja Keski-Amerikan integraatiosihteeristön SGSICA:n kanssa. Naisiin kohdistuva väkivalta ja naisten murhat ovat YK:n inhimillisen kehityksen raportin mukaan useimmin tapahtuva väkivallan muoto alueella.

Suomen tuki **Guatemalan rankaisemattomuuden vastaisen komissiolle** CICIG:ille 2012–2013 on yhteensä 1.980.000 €. Guatemalassa ja muualla Keski-Amerikassa rikollisuus on lisääntynyt jatkuvasti. Naiset ja haavoittuvimmassa asemassa olevat väestöryhmät ovat usein rikoksien kohteena ja rankaisemattomuus on yleistä.

Suomi tukee **AU:n Mediation Capacity Support** -hanketta, jossa detaan mm. huomioon naisten asema konflikteissa ja heidän osallisuutensa konfliktien ratkaisemissa niin kansalaisyhteiskunnan toimijoina kuin valtiollisella tasollakin.

Vuonna 2008 ulkoasiainministeriön aloitteesta käynnistettiin sukupuolinäkökulman edistämistä tukeva hanke yhdessä **GGCA:n (Global Gender and Climate Alliance)** kanssa (yht. 4,1 milj. €, 2008–2011). Ja tukea jatkettiin tämän jälkeen GGCA:n kanssa jatkohankkeella (2,6 miljoonaa €, 2012–2014 kesään asti). GGCA ajaa naisnäkökulman parempaa huomioon ottamista ilmastonmuutokseen liittyvässä päätöksenteossa ja toiminnassa ja pyrkii parantamaan naisten asemaa suhteessa ilmaston-

muutokseen eri tasoilla. Tukea kohdennetaan niin tietoisuuden parantamiseen kuin kansallisen tason suunnitelmien tekemiseen ja toiminnan tukemiseen. Osa tuesta kohdennetaan naisdelegaattien neuvotteluihin osallistumista tukevalle rahastolle (Women Delegates Fund, WDF). Tarkoitus on tukea sekä kehitysmaiden naisdelegaattien osallistumista ilmastopöytäsoittimukseen kokouksiin että neuvotteluvalmiuksien parantamista.

Viime vuoden lopussa järjestetyssä Dohan ilmastopöytäsoittimukseen osapuolikokouksessa tehtiin päätös **naisten osallistumisen vahvistamisesta ilmastoneuvotteluissa**. Neuvottelut asiasta käynnisti EU Suomen ja Mary Robinson -säätiön (Mary Robinson Foundation - Climate Justice) aloitteesta. Neuvotteluissa EU:ta edusti Suomen pääneuvottelija Sirkka Haunia.

Vuoden 2015 jälkeisen **uuden globaalisen kehitysagendan (Post 2015)** valmistelussa Suomi on painottanut rauhan ja turvallisuuden tunnustamista kestävästä kehityksestä neljänneksi ulottuvuudeksi taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen ulottuvuuden lisäksi. Naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen ja sukupuolten tasa-arvo ovat Suomelle tärkeitä teemoja uuden kehitysagendan neuvotteluissa. YK:n yleiskokouksen 68. istuntokauden korkean tason viikon aikana Suomi järjesti oheistapahtuman "Freedom from violence for every woman and girl – a priority for the Post-2015 agenda" yhdessä UN Womenin ja Liberian kanssa.